

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ, номзади илмҳои биологӣ декани факултети педагогика ва психологияи Донишгоҳи давлатии Данғара Тағоева Хатича Эркаевна ба диссертатсияи Нозимова Маъмура Саҳобиевна дар мавзуи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глитсерол ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) ҳамчун афзоиштанзимкунанда» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 03.01.05 - Физиология ва биохимияи растанӣҳо

Мубрамияти мавзуи таҳқиқот бидуни шубҳа аст. Дар шароити муосир, ки аҳолии ҷаҳон бо суръати баланд меафзояд ва майдонҳои кишоварзӣ маҳдуд мешаванд, ҷустуҷӯи роҳҳои нави баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ аҳамияти махсус пайдо мекунад. Диссертант дуруст қайд менамояд, ки яке аз роҳҳои ҳалли ин масъала истифодаи афзоиштанзимкунандаҳои растанӣ мебошад.

Таҳлили амиқи адабиёти илмӣ нишон медиҳад, ки истифодаи афзоиштанзимкунандаҳо дар соҳаи кишоварзӣ самти ояндадор мебошад. Муаллиф ба таври муфассал заминаҳои илмии масъаларо баррасӣ намуда, далелҳои қатъӣ меорад, ки ҷаро маҳз ҳосилаҳои глитсерол барои таҳқиқот интихоб шудаанд. Диккати махсус ба он дода шудааст, ки дар кишварҳои ИДМ ва Тоҷикистон истифодаи афзоиштанзимкунандаҳои синтетикӣ то ҳол маҳдуд аст, ки ин зарурати таҳқиқоти мазкурро тасдиқ мекунад.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот ба таври возеҳ муайян карда шудаанд. Диссертант шаш вазифаи мушаххасро пешниҳод кардааст, ки ҳар яки онҳо барои ноил шудан ба мақсади асосӣ – омӯзиш ва муайян кардани афзоиштанзимкунандаи нав дар асоси ҳосилаҳои глитсерол равона шудаанд. Интихоби объекти таҳқиқот – лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) низ асоснок карда шудааст.

Диссертатсия дар ҳаҷми 150 саҳифа бо забони фаҳмо ва равшан пешниҳод шудааст, аз 3 боб, муққаддима, қисми таҷрибавӣ, натиҷаҳои таҳқиқот, хулосаю

пешниҳодҳо ба истехсолот, 13 расм, 9 график, 14 диаграмма, 2 нақша, 11 ҷадвал ва 142 руйхати адабиётро дар бар мегирад.

Аз рӯи мавзуи диссертатсия 11 маводи илмӣ, аз ин 4 мақолаи илмӣ, ки дар он мазмуни асосии диссертатсия дарҷ гардидааст дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи тавсияшудаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр карда шудаанд. Инчунин 1 нахустпатент оид ба мавзуи илмӣ пешниҳод шудааст.

Муаллиф масъалаи муҳими илмӣ-амалиро баррасӣ намуда, роҳҳои ҳалли онро пешниҳод кардааст. Навгониҳои илмии таҳқиқот дар он зохир мегардад, ки бори аввал таъсири афзоиштанзимкунандагии ҳосилаҳои глитсерол ба таври маҷмуи омӯхта шудааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки натиҷаҳои бадастомада метавонанд барои баланд бардоштани ҳосилнокии лӯбиё истифода шаванд. Инчунин, методологияи пешниҳодшуда метавонад барои омӯзиши таъсири афзоиштанзимкунандаҳо ба дигар зироатҳои кишоварзӣ истифода шавад.

Методологияи таҳқиқот ба талаботи муносири илмӣ ҷавобгӯ буда, истифодаи усули модели регрессияи хаттии сершумор барои муайян кардани динамикаи аз худкунии об аз ҷониби тухмии лӯбиё нишондиҳандаи сатҳи баланди илмии таҳқиқот мебошад.

Омӯзиши таркиби биохимиявии лӯбиё қабл ва баъд аз коркард бо афзоиштанзимкунанда низ аҳамияти калон дорад, зеро ин имкон медиҳад, ки на танҳо таъсири микдорӣ, балки сифатии афзоиштанзимкунанда низ баҳогузорӣ карда шавад.

Таваҷҷуҳи махсус ба масъалаи бехатарии афзоиштанзимкунандаи пешниҳодшуда дода шудааст, ки ин дар шароити имрӯза, вақте ки масъалаи бехатарии озуқаворӣ аҳамияти аввалиндараҷа дорад, хеле муҳим аст.

Аммо дар кори диссертатсионӣ баъзе камбудихо ҷой доранд:

1. Дар баробари бо забони тоҷикӣ навишта шудани диссертатсия дар он баъзе хатогиҳои имлоӣ дида мешаванд.

2. Натиҷаи спектори массавии лӯбиё (*Phaseolus vulgaris l.*) қабл аз коркард бо 1,3-дифталилаланилопропан-2-ол оварда нашудааст.
3. Тарзи тайёр намудани композит дар асоси глитсерол пурра нест.
4. Зербоби 2.2. оид ба қитъаи озмоишӣ буда, дар сархати охир маълумоти омории ҷаҳонӣ оид ба истехсоли глитсерол оварда шудааст.
5. Дар методикаи кор (зербоби 2.3.13) муаллиф қайд мекунад, ки барои муайян намудани консентратсияи хлорофилл а, b ва каротиноидҳо аз дони лӯбиё экстракт тайёр намудааст, аммо дар зербоби 3.8 нишон медиҳад, ки аз баргҳои лубиё истифода намудааст.
6. Дар саҳифаи 68 муаллиф ҳамчун ҳалқунанда аз спирти этили 70% истифода намудааст, дар ҷои дигар (саҳифаи 69) нишон медиҳад, ки аз спирти 96% истифода намудааст.

Бо вучуди ин эродҳо, бояд қайд кард, ки таҳқиқоти пешниҳодшуда аҳамияти калони илмӣ ва амалӣ дорад.

Эродҳои дар боло оварда шуда ба сифат ва баҳои арзанда додашудаи диссертатсия таъсири манфӣ намерасонад. Диссертатсия ба мазмун ва мундариҷаи автореферат мувофиқат мекунад.

Хулоса, бо назардошти аҳамияти илмӣ ва амалии таҳқиқот, навгонии он, сатҳи баланди методологӣ ва натиҷаҳои бадастомада, метавон гуфт, ки диссертатсияи мазкур ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Қайд кардан ба маврид аст, ки оид ба муҳимият, навоари илмӣ ва аҳамияти амали доштан ва ҳаҷми гузаронидани таҳқиқотҳо ба талаботи дастурамал оид ба тартиби ба расмият дарории диссертатсияҳо ва авторефератҳо, ба талаботи боби-3, бандҳои 31, 34 “Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, барои диссертатсияҳо оид барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм ҷавобгӯ буда, муаллифи он Нозимова Маъмура

Саҳобиевна, ки диссертатсияро дар мазуи «Таъсири баъзе ҳосилаҳои глицерол ба лӯбиё (*Phaseolus vulgaris* L.) ҳамчун афзоиштанзимкунанда» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.05 - Физиология ва биохимияи растаниҳо омода намудааст арзанда аст.

Муқаризи расмӣ:

номзади илмҳои биологӣ,
декани факултети педагогика
ва психологияи Донишгоҳи
давлатии Данғара

Тағоева Х.Э.

Имзои Х.Э. Тағоеваро тасдиқ мекунам:
Сардори шуъбаи кадрҳо
ва корҳои махсуси ДДД

Тоирзода С.Т.

28.02.2025

Суроға: 735320, Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Хатлон, шаҳраки Данғара, кӯчаи Марказӣ, 25. Донишгоҳи давлатии Данғара.

Тел: (+992) 004042776; **E-mail:** dddangara_2013@mail.ru